

KOMMUNAL- OG DISTRIKTSDEPARTEMENTET
Postboks 8112 DEP
0032 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon/epost

Idunn Flood, 69 24 75 30/idunn.flood@statsforvalteren.no

Oversendelse av innsigelsessak til departementet - reguleringsplan Moane vest, boliger, Gygerveien (Bergmannsveien 326) - Kongsberg kommune

Statsforvalteren ved Klima- og miljøvernavdelingen har fremmet innsigelse til detaljreguleringsplan R540 for Moane vest, boliger, Gygerveien, (tidl. Bergmannsveien 326) i Kongsberg kommune. Statsforvalteren mottok 8. mai 2024 anmodning om oversendelse til Kommunal- og distriktsdepartementet for endelig avgjørelse (vedlegg 13).

Vi gjør oppmerksom på at vedleggene oversendes til departementet via onedrive. Nederst i brevet ligger dokumentliste. Vår tilrådning er:

Statsforvalteren anbefaler at departementet ikke tar til følge innsigelsen fra Statsforvalteren ved Klima- og miljøvernavdeling til detaljreguleringsplan R540 for Moane vest.

Vi ber departementet prioritere saken på grunn av dens prinsipielle karakter.

1. Vi ber departementet prioritere saken

Saken er prinsipiell. Bakgrunnen er at avgjørelsen av innsigelsessaken vil ha avgjørende betydning for fremtidige plansaker i Kongsberg og andre kommuner som er i brudd med utslippstillatelse og forurensningsloven. Avgjørelsen vil dermed ha stor innvirkning på samfunnsutviklingen i den enkelte kommune som er i brudd med forurensningsloven. Vi ber derfor departementet prioritere saken.

2. Hensikten med planforslaget og planstatus

Planområdet er på ca. 21 dekar. Hensikten med planforslaget er å åpne for nytt boligområde med opptil 19 nye boenheter, bestående av konsentrert og frittliggende småhusbebyggelse med tilhørende anlegg. Det er også tatt med eksisterende bebyggelse i vest for å rydde opp i tidligere regulering. Avstanden til Kongsberg sentrum er ca. 6,5 km.

Planområdet er i kommuneplanens arealdel 2022 – 2030, vedtatt 22. juni 2022, hovedsakelig avsatt til boligbebyggelse, se utsnitt av plankart i planbeskrivelsen s. 5 (vedlegg 18). Et mindre område er

avsatt til LNF-formål. Området er regulert til boliger, vei og friområde i reguleringsplan for Industrifelt- Moane 127R, vedtatt 29. september 1983 med senere vedtatte endringer (vedlegg 1). En mindre del av området er regulert til bebyggelse og anleggsformål kombinert med andre angitte hovedformål og LNF i reguleringsplan 372R for E134 Damåsen-Saggrenda, vedtatt 09. mai 2012 med senere vedtatte endringer (vedlegg 2 og 3).

3. Sakens behandling i kommunen, dialog og mekling Høring og offentlig ettersyn oktober – november 2023

Utvalg for miljø og utvikling vedtok 25. september 2023 i sak 64/2023 å legge forslag til detaljregulering på høring og offentlig ettersyn (vedlegg 4). Planforslaget lå ute på høring og offentlig ettersyn i perioden 4. oktober til 24. november 2024. Det kom inn høringsuttalelser fra Statens vegvesen av 2. november 2023 (vedlegg 5), daværende Viken fylkeskommune av 24. november 2023 (vedlegg 6) og Statsforvalteren i Oslo og Viken ved Klima og miljøvernavdelingen av 24. november 2023 (vedlegg 7), hvorav innsigelser fra de to sistnevnte.

Dialogmøte mellom Statsforvalteren og kommunen 10. januar 2024

Kongsberg kommune ønsket dialogmøte med Statsforvalteren om avløpshåndtering ved nye planforslag. Møte knyttet seg ikke kun til innsigelse til dette planforslaget, men generelt til Statsforvalterens posisjon ved nye planforslag og nye tiltak frem til nytt renseanlegg er på plass i 2029/2030 (se referat fra møte vedlegg 22).

Behandling av innsigelsen i planutvalget 26. februar 2024

Planutvalget behandlet innsigelsen fra Statsforvalteren ved Klima- og miljøvernavdelingen til reguleringsplanen for Moane Vest i møte 26. februar 2024 i sak PS 14/2024. Planutvalget vedtok at kommunedirektøren skulle tilrettelegge for mekling om innsigelse til detaljreguleringsplanen.

Buskerud fylkeskommune trakk innsigelsen 16. april 2024

Buskerud fylkeskommune trakk innsigelsen i brev av 16. april 2024 (vedlegg 9). Fylkeskommunen skrev at «[p]å bakgrunn av at vi har mottatt tekniske tegninger som viser tilstrekkelig arealer for tiltak på/langs fv. 2779 trekker vi innsigelsen til planforslaget».

Mekling 17. april 2024

Kommunen ba om mekling i brev av 12. februar 2024 (vedlegg 8). Mekling ble gjennomført 17. april 2024. Kommunen og Statsforvalteren ved Klima- og miljøvernavdelingen deltok på meklingen. Partene kom ikke til enighet og meklingen ble avsluttet, se protokoll (vedlegg 10) og partenes presentasjoner fra meklingen (vedlegg 11 og 12).

Kommunestyret vedtok planen med innsigelse 15. mai 2024

Et enstemmig kommunestyre i Kongsberg vedtok reguleringsplanen med innsigelse i vedtak av 15. mai 2024 i sak 44/2024 (vedlegg 14 og saksframlegg til vedtak vedlegg 15).

4. Om innsigelsen fra Statsforvalteren ved Klima- og miljøvern

Statsforvalteren ved Klima- og miljøvernavdelingen fremmet innsigelse i brev av 24. november 2023 (vedlegg 7). Innsigelsen lyder:

Statsforvalteren i Oslo og Viken fremmer innsigelse til høring av detaljregulering for Moane vest for å ivareta nasjonale og regionale interesser, jf. plan- og bygningsloven § 5-4. Etter vår vurdering er ikke den planlagte avløpsløsningen i samsvar med forurensningsregelverket, og det vil medføre miljørisiko å tilføre det planlagte avløpet til det foreslåtte avløpsanlegget.

Kommunen og Statsforvalteren gjennomførte møte om avløpshåndtering i nye planforslag 10. januar 2024 (vedlegg 22). Videre sendte Statsforvalteren 30. januar 2024 et brev til alle kommunene i embetet om forventninger til ivaretagelse av avløpshåndtering i kommunens arealplanlegging (vedlegg 24). Dette brevet var avklart med miljødirektoratet. Disse brevene, samt protokoll og presentasjonen fra meklingen (vedlegg 10 -12), gir en nærmere begrunnelse for innsigelsen. I protokoll fra mekling er innsigelsen oppsummert som følgende:

De vurderer at den planlagte avløpsløsningen ikke er i samsvar med forurensningsregelverket. Av plan- og bygningsloven § 27-2 følger det at «før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være (...) i samsvar med forurensningsloven». Utfordringen er at kommunen ikke overholder denne bestemmelsen. De mener det vil medføre miljørisiko å tilføre det planlagte avløpet til Sellikdalen avløpsrenseanlegg. Bakgrunnen er at når det planlegges for ytterligere påkoblinger til renseanlegg som i dag ikke driver lovlig, medfører dette en vesentlig risiko for forurensning, økning av ulovlige utslipp og en forverring av tilstanden i Oslofjorden.

Sellikdalen avløpsrenseanlegg har avvik fra sekundærrensekravet, og er et kjemisk renseanlegg som ikke er bygget for å rense organisk stoff. Videre er dimensjonerende kapasitet for renseanlegget på 24 000 pe (BOF5), mens kommunen har rapportert at den målte maksukebelastningen i 2022 var på 26 463 pe (BOF5). Sellikdalen avløpsrenseanlegg er altså overbelastet med organisk stoff. Så lenge Kongsberg kommune ikke overholder krav til utslipp, vil ethvert nytt påslipp av nye abonnenter til avløpsanlegget bli betraktet som et forsettlig brudd på tillatelsen og en økning i ulovlige utslipp. Dette er i strid med forurensningsloven.

Statsforvalteren informerer om at innsigelsen kan løses ved at kommunen innarbeider en rekkefølgebestemmelse som ivaretar behov for opparbeidelse og oppgradering av nødvendig avløpsinfrastruktur i planen. Rekkefølgebestemmelsene må si noe om at før tilknytning kan tillates, må det kunne dokumenteres at avløpsanlegget som avløpsvannet fra planområdet skal ledes til har kapasitet, samt driver i henhold til forurensningsregelverket.

I meklingen 17. april 2024 viste Statsforvalteren til at Oslofjorden har nådd sin tålegrense. Statsforvalteren har avklart innstramningen av innsigelsespraksis knyttet til avløp med miljødirektoratet. Rensekravene er minimumskrav som følger av EU-direktiv. Statsforvalteren har ingen mulighet for å lovliggjøre ulovlig forurensning ved å gi dispensasjon fra disse.

Statsforvalteren pekte på at de har benyttet de virkemidlene de har i form av årlig tilbakemelding på egenkontrollrapporter og tiltaksplaner. Statsforvalteren fattet vedtak om pålegg om tiltaksplan av 9. november 2023 (vedlegg 19, se også vedlegg 23), og ga ny utslippstillatelse for Sellikdalen avløpsrenseanlegg i vedtak av 13. november 2023 (vedlegg 21). I Statsforvalterens tilbakemeldinger på Kongsbergs egenkontrollrapporter for avløpssektoren for rapporteringsårene 2020, 2021, 2022 og 2023 (vedlegg 20), skrev de at kommunen har avvik fra rensekrav i utslippstillatelsen. Statsforvalteren skrev også at nye tilknytninger av abonnenter ble regnet som fortsettlig brudd på tillatelsen og at de anså det som et alvorlig avvik at kommunen til tross for dette fortsetter å tilknytte abonnenter. Statsforvalteren mener de har vært tydelig i sin tilbakemelding til kommunen på at ytterligere tilknytning av abonnenter til Sellikdalen renseanlegg er i strid med forurensningsloven. Samtidig stiller plan- og bygningsloven (pbl.) § 27-2 krav om at håndtering av avløpsvann skal være i samsvar med forurensningsloven før tillatelse til opprettelse eller endring av eiendom eller oppføring av bygning kan gis.

Disse virkemidlene har likevel ikke fungert etter sin hensikt. Kommunen fortsetter å tilknytte nye abonnenter til renseanlegget. For Statsforvalteren er det avgjørende at det juridisk sikres at det ikke åpnes for mer ulovlig forurensning. Statsforvalteren har i brev av 24. november 2023 (vedlegg 7) foreslått et konkret rekkefølgekrav for å sikre dette og løse innsigelsen. Under meklingen uttrykker Statsforvalteren at dette er *et løsningsforslag*. De erkjenner at foreslått rekkefølgekravet allerede følger av pbl. § 27-2. Statsforvalteren er åpne for andre løsninger eller formuleringer som sikrer at planen er i tråd med forurensningsloven.

5. Kommunens begrunnelse for å ikke etterkomme innsigelsen

Kommunestyret i Kongsberg kommune vedtok detaljreguleringsplanen for Moane vest 15. mai 2024 i sak 44/2024 med innsigelse. Kommunen redegjorde for hvorfor de ikke tok innsigelsen til følge i sitt oversendelsesbrev av 8. mai 2024 (vedlegg 13) og anmodning om mekling av 21. februar 2024 (vedlegg 8). Vi viser til disse. Kommunens tre hovedbegrunnelser for å ikke ta innsigelsen til følge er:

- Innsigelsen er et uforholdsmessig virkemiddel med store negative konsekvenser

Kommunen bestrider at innsigelsen oppfyller kriteriene for å fremme innsigelser i miljøsaker, jf. rundskriv T-2/16. De mener konsekvensene av planforslaget ikke er så vesentlige at innsigelse er nødvendig for å ivareta miljøverdiene. Kommunen skriver at «innsigelsen vil gi store negative effekter på samfunnsutviklingen og begrensede skadevirkninger på vannmiljøet».

Kommunen mener innsigelsen får store utilsiktede samfunnsmessige virkninger da den gjelder for alle nye plansaker innenfor rensesonen for Kongsberg by. Innsigelsespraksisen vil sette samfunnskritiske prosjekter på spill. Samfunnsutviklingen vil settes på pause i 5 til 6 år frem til nytt renseanlegg er på plass. Blant annet vil praksisen sette en stopper for økt virksomhet i Kongsberg teknologipark og mulighet for å oppføre et eller flere nye sykehjem, samt gjøre at kommunen i mindre grad kan tilrettelegges for nye boliger for nåværende og fremtidige ansatte i Kongsberg Teknologipark.

- Kommunen gjør avbøtende tiltak som allerede har positiv effekt

Kommunen viser til at de har intensivert arbeidet med å fornye rørsystemet. Formålet er å separere fremmedvann fra spillvann. Gjennom økt separering har kommunen allerede oppnådd bedre renseresultater. Selv om kommunen er i brudd med enkelte krav i utslippstillatelsen, er likevel trenden at separeringen bidrar til en forbedring i renseresultatet.

- Tidsaspektet: nåværende brudd på utslippstillatelsen er av midlertidig karakter

Nytt renseanlegg er vedtatt av kommunestyret, noe som er en betydelig investering for kommunen. Prosjektet vil være i drift i løpet av 5 til 6 år i 2029/2030. Nytt renseanlegg vil ha økt kapasitet og nitrogenrensetrinn, slik at kommunen vil oppfylle alle rensekravene. Sett hen til at kommunen har satt inn tiltak som på sikt vil løse problemene, mener kommunen at innsigelse som stopper samfunnsutviklingen er et uforholdsmessig kraftig virkemiddel.

6. Naturmangfold

Ved utøving av offentlig myndighet skal prinsippene i naturmangfoldloven (nml.) §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer, jf. nml. § 7. Vurderingen og vektleggingen av prinsippene skal komme frem av vedtaket. I nml. §§ 8-12 er det gitt bestemmelser om blant annet krav til kunnskapsgrunnlaget, bruk av «føre-var-prinsippet», økosystemtilnærming og vurdering ut fra samlet belastning, samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Vi viser til at naturmiljøet kan påvirkes av utslipp av avløpsvann. Plandokumentene synliggjør ikke eventuelle miljøeffekter, herunder påvirkning av økt utslipp på resipienten. Statsforvalteren påpekte dette i sin høringsuttalelse av 24. november 2023 (vedlegg 7). Rambøll har utarbeidet rapport av 29. februar 2024 om resultatene av resipientovervåking for Sellikdalen renseanlegg i 2023 (vedlegg 25). Når det gjelder konsekvensene av utslipp på naturmangfoldet, skriver Statsforvalteren følgende i vedtak om utslippstillatelse (vedlegg 21):

Utslippspunktet for rensed avløpsvann fra Sellikdalen avløpsrenseanlegg ligger i Numedalslågen. Ifølge Miljødirektoratets Naturbase (2022) er det ikke registrert viktige naturtyper ved eller direkte nedstrøms utslippspunktet. Det er imidlertid registrert elvemusling i Numedalslågen. Elvemuslingen er oppført som «sårbar» på Norsk Rødliste og er også en norsk ansvarsart, som vil si at Norge har mer enn 25 % av artens europeiske bestand. Forurensning har betydning for levevilkårene til elvemusling da den filtrerer store mengder vann. Arten har en egen handlingsplan (Handlingsplan for elvemusling (Margaritifera margaritifera L.) 2019-2028) der målet er at elvemusling skal finnes i livskraftige populasjoner i hele Norge, at alle nåværende naturlige populasjoner skal opprettholdes og sikres en tilfredsstillende rekruttering og at alle vassdrag med elvemusling skal ha god økologisk tilstand eller bedre. Målet er at elvemuslingen skal kunne fjernes fra den norske rødlista ved at den oppnår kategorien «livskraftig». Elvemuslingen har et parasittisk livsstadium og er avhengig av enten laks eller ørret for å fullføre sin livssyklus.

Videre er Numedalslågen et lakseførende vassdrag, men den lakseførende strekningen strekker seg kun opp til Hvitvingfoss. Det vil si at den lakseførende strekningen er ca. 25 km nedstrøms utslippspunktet for rensed avløpsvann fra Sellikdalen avløpsrenseanlegg. Sellikdalsbekken som ligger svært tett på avløpsrenseanlegget er imidlertid en viktig gyte- og oppvekstbekk for ørret.

Avløpsvann kan inneholde flere typer forurensning, inkludert næringsstoffer, bakterier, mikroplast og miljøgifter. Dette vil kunne påvirke vannmiljøet og ha uheldige virkninger på det biologiske mangfoldet i resipienten. Det er særlig konsekvensene knyttet til eutrofi som er dokumentert å utgjøre en stor risiko for naturmiljøet.

Resultatene fra resipientovervåking utført av Rambøll, tyder på at Sellikdalen avløpsanlegg ikke har betydelig påvirkning på næringssaltkonsentrasjonen i Numedalslågen. Tilstand med hensyn på begroingsalger er også den samme oppstrøms og nedstrøms avløpsrenseanlegget. Det forventes ikke at de økte utslippene fra Sellikdalen avløpsanlegg alene vil forårsake eutrofi-effekter som kan være skadelig for naturmangfoldet i Numedalslågen. Statsforvalteren vurderer likevel at det er en risiko for at det samlede utslippet av næringsstoffer, fra alle avløpsanlegg og industri med utslipp til Numedalslågen, vil kunne ha en negativ påvirkning på Numedalslågen og Oslofjorden. (...)

Videre vurderer Statsforvalteren at utslipp av nitrogen, fosfor og organisk stoff, vil kunne bidra til å forverre eutrofisituasjonen i Numedalslågen og Oslofjorden. (...)

Planforslaget gjelder utslipp av avløpsvann fra 19 boenheter. Basert på Rambølls rapport, og at planen er av mindre omfang, fremstår det som sannsynlig at utslippet fra dette boligområdet alene vil ha liten innvirkning på naturmiljøet i Numedalslågen og Oslofjorden. Vi vurderer at kunnskapen om naturmangfoldet i planområdet og virkningene av planforslaget er tilstrekkelig, jf. nml. § 8.

Etter nml. § 10 skal imidlertid påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet vil bli utsatt for. Utslipp fra kommunalt avløp er en av de største påvirkningsfaktorene som har negativ effekt på Oslofjordens miljøtilstand¹. Selv om planen alene ikke synes å få stor betydning for naturmangfoldet, er det sannsynlig at planen sammen med øvrig utslipp og andre påvirkningsfaktorer, vil ha en negativ påvirkning på miljøtilstanden i Numedalslågen og Oslofjorden og bidra til en forverring av situasjonen i Oslofjorden. Under punktet nedenfor om tilrådning vil vektingen av prinsippene i naturmangfoldloven inngå i interesseavveiningen.

7. Tilrådning: Vi tilrår at innsigelsen ikke tas til følge.

Vi vurderer at Statsforvalteren ved Klima- og miljøvernavdeling har fulgt sitt mandat og føringer fra overordnede myndigheter ved å fremme innsigelse i denne saken. Vi har i vår tilrådning sett hen til at det er sannsynlig at planen, sammen med andre påvirkningsfaktorer, vil ha en negativ påvirkning på naturmangfoldet i Numedalslågen og Oslofjorden.

Likevel tilrår vi at innsigelsen ikke tas til følge. Vi har lagt avgjørende vekt på at kommunens behov for utvikling. Konsekvensen av å ta innsigelsen til følge i denne saken og eventuelt fremtidige innsigelse til kommende plansaker i kommunen, vil gjøre at samfunnsutviklingen i Kongsberg settes på pause frem til nytt renseanlegg er på plass i 2029/2030. Dette vil også være tilfelle for andre kommuner som ikke har kapasitet på renseanlegget.

Vi har også lagt vekt på at utslippet gjelder i en begrenset tidsperiode frem til nytt renseanlegg er på plass. Samtidig gjør Kongsberg kommunen tiltak for å begrense skadevirkningene i form av å fornye infrastrukturen slik at fremmedvann separeres fra spillvann. Dette bidrar til at rensesultatene blir bedre.

8. Befaring

Anne Gunn Fosslund hos Statsforvalteren i Oslo og Viken kan kontaktes for å beramme møte med eventuell befaring på epost anne.fosslund@statsforvalteren.no eller tlf. 22 00 35 19.

Med hilsen

Ingvild Aleksandersen
ass. statsforvalter
Juridisk avdeling

Idunn Flood
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Dokumentliste

1. Reguleringsplan 127R5 Moane
2. Reguleringsplan for E134 Damåsen-Saggrenda plankart
3. Reguleringsplan for E134 Damåsen-Saggrenda bestemmelser
4. 1. gangs behandling av planforslaget i planutvalget 25.09.2023
5. Uttalelse fra Statens vegvesen 02.11.2023

¹ Forslag til helhetlig plan for Oslofjorden M-1550, Miljødirektoratet, 2019, punkt 8.2, og Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, Klima- og miljødepartementet, 30.03.2021, s.8.

6. Uttalelse fra Viken fylkeskommune 24.11.23
7. Innsigelse fra SFOV KLIM 24.11.2023
8. Anmodning om mekling 12.02.2024
9. Buskerud fylkeskommune trekker innsigelse 16.04.24
10. Signert meklingsprotokoll 17.04.2024
11. SFOV KLIM presentasjon under mekling 17.04.2024
12. Kommunens presentasjon under mekling 17.04.2024
13. Kommunen ber om oversendelse til KDD 08.05.2024
14. 2. gangsbehandling saksprotokoll kommunestyret, 15.05.2024
15. Saksframlegg 2. gangsbehandling
16. Planbestemmelser Moane vest, Gygerveien, 24.04.2024
17. Plankart_24.04.24
18. Planbeskrivelse, 06.09.2023
19. Vedtak om pålegg om fremdriftsplan 09.11.2022
20. Statsforvalterens tilbakemelding på egenkontrollrapporter 2020-2023
21. Vedtak om tillatelse til utslipp 13.11.2023
22. Referat fra møte 10.01.24, Statsforvalteren og Kongsberg kommune - avløpshåndtering i nye planforslag
23. Vedtak om endring av fremdriftsplan 10.01.2024
24. Forventninger til avløpshåndtering, brev av 30.01.2024
25. Rapport Resipientovervåking, Sellikdalen 2023, 29.02.2024

Kopi til:

KONGSBERG KOMMUNE	Postboks 115	3602	KONGSBERG
BUSKERUD FYLKESKOMMUNE	Hauges gate 89	3019	DRAMMEN
Martin Hartmann Aasness			
Line Spiten			
Kari Anne Sand			
Terje Navnjord Jensen			
Ingebjørg Trandum			
Rune Fredriksen			
Gunhild Dalaker Tuseh			
Eli-Kristin Norsiden			
Hilde Sundt Skålevåg			
Agnes Nygaard Andenæs			
Ingerid Marie Lorentzen Norum			